

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛУГАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ІМЕНІ Е.О. ДІДОРЕНКА

В.Ф. НЕСТЕРОВИЧ

**ЗБІРНИК ЗАДАЧ
З КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА
УКРАЇНИ**

Навчальний посібник

УДК 342(477)(076.1)
ББК 67.99(4Укр)300я73
Н-56

*Рекомендовано вченою радою Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка
(протокол № 8 від 28 лютого 2011 року)*

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
як навчальний посібник (Лист №)*

Рецензенти:

Козюбра Микола Іванович — завідувач кафедрою загальнотеоретичних та державно-правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія», доктор юридичних наук, професор;
Колодій Анатолій Миколайович — начальник кафедри конституційного та міжнародного права Київської національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;
Федоренко Владислав Леонідович — директор Департаменту конституційного та адміністративного права Міністерства юстиції України, доктор юридичних наук, доцент.

Нестерович В.Ф.

Н-56 Збірник задач з конституційного права України:
Навчальний посібник. — К.: Видавництво «Ліра-К»
2011. — 320 с.
ISBN 978-966-2609-01-1

У збірнику викладено різної форми, змісту та ступеня складності задачі та творчі завдання з конституційного права України, які можуть бути використанні під час аудиторної та самостійної роботи для закріплення набутих у ході навчального процесу теоретичних знань, для вироблення алгоритму юридичної кваліфікації в умовах конкретно поставленого практичного завдання та уміння правильно й ефективно застосовувати конституційно-правові норми з правовими нормами галузевого законодавства при вирішенні типових і нестандартних правових ситуацій. Збірник містить методичні поради, правила та рекомендації, які дозволять вірно підійти до розв'язання тієї чи іншої задачі.

Розрахований на студентів, аспірантів та викладачів юридичних вузів та факультетів, а також широке коло зацікавлених читачів.

УДК 342(477)(076.1)
ББК 67.99(4Укр)300я73

ISBN 978-966-2609-01-1

© Нестерович В.Ф., 2011
© Видавництво Ліра-К, 2011

Моїм батькам присвячується

Будь-який збіг прізвищ фізичних осіб та назв юридичних осіб приватного права за фабулами ситуативних задач з реальними особами є не більше чим випадковість. У разі такого збігу автор завчасно приносить свої вибачення

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ТЕКСТІ

АРК – Автономна Республіка Крим.

БДПЛ – Бюро з демократичних інституцій та прав людини.

ВНЗ – вищий навчальний заклад.

ВР АРК – Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

ВРУ – Верховна Рада України.

ВСУ – Верховний Суд України.

ВТК – Виправна трудова колонія.

ДАІ – Державна автомобільна інспекція.

ДДСПРФО – Державний департамент у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб.

ДПСУ – Державна прикордонна служба України.

ЄС – Європейський Союз.

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини.

ЗМІ – засоби масової інформації.

КК – Кримінальний кодекс.

КМУ – Кабінет Міністрів України.

КСУ – Конституційний Суд України.

МДА – Місцева державна адміністрація.

МВС – Міністерство внутрішніх справ.

МЗС – Міністерство закордонних справ.

НАТО – Організація Північноатлантичного договору.

НБУ – Національний банк України.

ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва в Європі.

ОВВ – органи виконавчої влади.

ОВК – Окружна виборча комісія.

ОДА – обласна державна адміністрація.

ОМС – органи місцевого самоврядування.

п. – пункт.

РДА – районна державна адміністрація.

РНБО – Рада національної безпеки та оборони.

РФ – Російська Федерація.

СБУ – Служба безпеки України.

ст. – стаття.

ст.ст. – статті.

ТВК – Територіальна виборча комісія.

УБНОН – Управління по боротьбі з незаконним обігом наркотиків.

УБОЗ – Управління по боротьбі з організованою злочинністю.

УПЦ – Українська православна церква.

ФДМУ – Фонд державного майна України.

ФФУ – Федерація футболу України.

ЦВК – Центральна виборча комісія.

ч. – частина.

ПЕРЕДМОВА

Хтось підрахував, що людство створило близько 35 мільйонів законів і все лише заради того, щоб змусити людей виконувати десять заповідей Божих.

Bert Masterson «The Wall Street Journal»

Належне опанування конституційним правом України, яке є провідною галуззю національного права, априорі не може замикатися виключно на вивченні лише теоретичних положень. Невід'ємною складовою у цьому процесі є систематичне виконання та вирішення різного роду практичних вправ і творчих завдань, які дозволять майбутньому юристу більш рельєфно та акцентовано засвоїти матеріал за тією чи іншою темою.

Ігнорування ж практичних аспектів у початковому процесі, може призвести до ситуації, у якій опинився дослідник зірок у відомій притчі. Останній настільки захопився вивченням зоряного неба, що під час ходи не помітив під своїми ногами глибокої ями, до якої він упав та звернув собі шию. Звичайно наведений випадок є метафорою, разом з тим він дозволяє зробити безапеляційний висновок про те, що набуті теоретичні знання обов'язково треба закріплювати вирішенням практичних задач на кожному занятті та при виконанні різного роду форм самостійної роботи.

Утім досить проблематично це зробити в умовах фактичної відсутності навчально-методичної літератури подібного роду. Тому саме цей факт і підштовхнув автора до підготовки даного практикуму, який за задумом повинен ме-

тодично доповнити не лише курс викладання конституційного права України, але й інші навчальні дисципліни та спецкурси, які вивчаються на юридичних факультетах вищих навчальних закладів України у рамках науки конституційного права. Зокрема, таких як Конституційний процес України, Державне будівництво та місцеве самоврядування, Стандарти прав людини і громадянина, Порівняльне виборче право, Муніципальне право України, Регіонознавство тощо.

У посібнику здебільшого звернуто увагу на п'ять видів задач та творчих завдань самостійної роботи:

- 1) практичні вправи (різної форми);
- 2) робота з таблицями;
- 3) тестові завдання;
- 4) юридичні рівняння;
- 5) ситуативні задачі.

Вище наведені види задач та творчих завдань самостійної роботи структуровані по найбільш загальним і значущим темам конституційного права України та є різними за ступенем складності. З огляду на проведення в Україні конституційно-правової реформи та апроксимацією українського законодавства до міжнародних правових стандартів, у посібнику представлені задачі та творчі завдання самостійної роботи, які присвячені новелізації вітчизняного конституційного законодавства крізь призму аплікації зарубіжного досвіду на національно-правовий ґрунт. Зміст деяких задач та творчих завдань самостійної роботи інформативно розширений за рахунок варіацій. Це дозволить розглянути певну проблему з різних, у деяких випадках, діаметрально протилежних сторін.

Враховуючи на усе більш активне застосування практики Європейського суду з прав людини національними інституціями України, а також керуючись положеннями Рекомендації Rec(2004)4 Комітету Міністрів Ради Європи дер-

жавам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці від 12 травня 2004 року¹, автором розроблено низку задач та творчих завдань самостійної роботи з урахуванням практики застосування даної конвенції, а також виокремлено у спеціальний розділ блок задач, які присвячені зверненню до Європейського суду з прав людини та застосуванню його практики в Україні.

У кінці кожної теми практикуму подано орієнтовний перелік нормативно-правових й інших актів, а також монографічних, науково-періодичних і навчальних видань, які можуть допомогти при вирішенні тієї чи іншої задачі. Зважаючи на все більш помітну роль застосування у навчальному процесі інтерактивних технологій, зокрема, які ґрунтуються на використанні електронних ресурсів, наприкінці посібника наведено електронні адреси в мережі Інтернет владних установ, деяких бібліотек та неурядових організацій.

Збірник задач призначений для використання на семінарських і практичних заняттях, під час проведення рольових ігор і тренінгів, при виконанні контрольних, курсових та інших творчих робіт, під час самостійної роботи, а також при підготовці студентів, курсантів і слухачів до екзаменів та заліків.

Систематичне вирішення задач та виконання творчих завдань самостійної роботи є одним із основних елементів у професійному становленні майбутніх юристів та сприятиме підвищенню їх правової культури, формуванню у них значущих якостей, навичок і умінь, які необхідні правнику

---

¹ Рекомендація Rec(2004)4 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці від 12 травня 2004 року // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. – 2004. – № 4. – С. 19-25.

й дозволять дати вірну самостійну юридичну оцінку численним «конституційним ребусам», які ми маємо останнім часом у вітчизняній юридичній практиці, пов'язаній із застосуванням Конституції України та інших актів конституційного законодавства.

Отже, гармонійне доповнення навчального процесу практичною складовою буде сприяти:

- кращому засвоєнню категоріально-понятійного апарату конституційного права;
- підвищенню юридичної ерудованості та кмітливості;
- розвиненню гнучкості мислення й відчуття юридичної інтуїції;
- значно кращому орієнтуванню у доволі розгалуженій системі конституційного права України;
- виробленню алгоритму юридичної кваліфікації в умовах конкретно поставленої практичної задачі;
- умінню правильно та ефективно застосовувати конституційно-правові норми з правовими нормами галузевого законодавства України при вирішенні типових і нестандартних правових ситуацій.

І останнє, перш ніж перейти до вирішення задач, обов'язково ознайомтеся з відповідними методичними порадами, які наведені нижче за текстом. Вірний підхід до виконання завдань, які містяться у даному збірнику, суттєво «зекономить» Ваші зусилля і час у цьому процесі та буде сприяти більш якісному засвоєнню навчального матеріалу з конституційного права України.

ЗМІСТ

Список умовних скорочень та абревіатур, які використовуються у тексті	5
Передмова	7
Методичні поради щодо вирішення задач.....	11
Тема I. Акти конституційного права України	15
Тема II. Юридичні властивості Конституції України ...	29
Тема III. Засади конституційного ладу України.....	45
Тема IV. Конституційно-правове регулювання громадянства України	57
Тема V. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства та біженців в Україні	71
Тема VI. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.....	85
Тема VII. Конституційно-правові засади діяльності політичних партій та громадських організацій.....	109
Тема VIII. Конституційно-правові засади організації та проведення виборів до органів влади	121
Тема IX. Конституційно-правові засади організації та проведення всеукраїнського та місцевого референдумів	147
Тема X. Конституційно-правові засади українського парламентаризму	159
Тема XI. Конституційно-правовий статус Президента України	183

Тема XII. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади.....	197
Тема XIII. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів.....	211
Тема XIV. Конституційно-правові засади здійснення контрольньо-наглядової діяльності.....	221
Тема XV. Конституційно-правові засади здійснення правосуддя та організації судової влади.....	231
Тема XVI. Звернення до Європейського суду з прав людини та застосування його практики в Україні.....	245
Тема XVII. Конституційно-правові засади здійснення конституційного контролю.....	257
Тема XVIII. Конституційно-правові засади адміністративно-територіального устрою України.....	275
Тема XIX. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим.....	283
Тема XX. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування.....	293
Навчальні посібники та підручники з конституційного права.....	306
Електронні адреси в мережі Інтернет владних установ, деяких бібліотек та неурядових організацій.....	312
Зміст.....	316

Навчальне видання

В.Ф. НЕСТЕРОВИЧ

**ЗБІРНИК ЗАДАЧ
З КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА
УКРАЇНИ**

Навчальний посібник

Літературний редактор: *Урбан Анатолій Адольфович*
Комп'ютерна верстка: *Іваненко Оксана Миколаївна*
Дизайн обкладинки: *Сєдих Олег Олександрович*

Підписано до друку 30.10.2008.
Формат 84×108 1/32. Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Умовн. друк. аркушів — 10,92.
Обл.-вид. аркушів — 13,6.

Видавництво «Ліра-К»
Свідоцтво ДК № 1156 від 17.12.2002 р.
03067, м. Київ, вул. Прилужна 14, кв. 42
тел./факс (044) 247-93-37; 450-91-96

Замовлення на книги видавництва «Ліра-К», а також на книги інших видавництв можна зробити наступним чином:

по факсу: **(044) 450-91-96;**
електронною поштою: **lira-k@voliacable.com;**
або по телефону: **(044) 247-93-37; 228-81-12.**

Наша адреса:

03179, м. Київ, вул. Прилужна, 14, к. 42 ТОВ «Ліра-К».

Банківські реквізити:

р/р 2600600640118 в АКБ «ПРАВЕКС-БАНК»

Білицьке відділення м. Київ

МФО 321983, ЄДРПОУ 31720302

ПІН 317203026059, номер свідоцтва 36055184.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції № 1156 серія ДК.

-
- Видавництво запрошує до співпраці авторів на взаємовигідних умовах.